

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก โดยมีอัตราการขยายตัวของการลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศในอัตราที่สูง ภาคธุรกิจเอกชนจำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งเงินทุน เพื่อรองรับการขยายตัวทางธุรกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นผู้บริหารกิจการจึงจำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งเงินทุนที่สะดวกเหมาะสมและที่สำคัญคือต้องมีต้นทุนทางการเงิน (Cost of Fund) ที่ต่ำเพื่อที่จะได้มีโอกาสสร้างผลกำไรมากที่สุด แหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำมากที่สุดแหล่งหนึ่งขององค์กรธุรกิจก็คือ ผลกำไรขององค์กรธุรกิจเอง จึงเกิดแนวความคิดที่ว่าแทนที่จะจ่ายผลกำไรนั้นเป็นเงินปันผลออกไป แต่จะนำผลกำไรดังกล่าวมาแปลงกลับเป็นทุนหมุนเวียนของบริษัท โดยไม่จำเป็นต้องจัดหาเงินทุนจากภายนอกกิจการ ซึ่งมีภาระต้นทุนของเงินเพิ่มขึ้นเช่น การกู้ยืมจะต้องเสียดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายในการเจรจาและจัดทำสัญญากู้ยืมเงินเป็นต้น อย่างไรก็ตาม การไม่จ่ายเงินปันผลย่อมกระทบถึงความรู้สึกของผู้ถือหุ้นซึ่งหวังผลตอบแทนจากเงินปันผล ดังนั้น การจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้น ผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนในรูปของหุ้นแม้ไม่ใช่รูปตัวเงิน แต่ผู้ถือหุ้นก็จะพึงพอใจเนื่องจากสามารถนำหุ้นดังกล่าวไปขายต่อบุคคลอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้

เนื่องจากบริษัทจำกัดตามประมวลแพ่งและพาณิชย์ในอดีตเคยประกาศจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นและเรียกว่า "หุ้นปันผล" ต่อมาพระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ได้มีการวางหลักให้บริษัทมหาชนจำกัดจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นได้โดยชัดแจ้ง จึงเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่เอื้ออำนวยให้บริษัทนำผลกำไรของกิจการไปใช้เป็นทุนในกิจการได้อย่างถาวร และจ่ายหุ้นปันผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น แต่ข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติกลับไม่ปรากฏว่าบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดจะนิยมจ่ายหุ้นปันผล เว้นแต่บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับส่งเสริมการลงทุน ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้และภาษีเงินปันผลจึงไม่ได้รับผลกระทบทางภาษีอากรจากการจ่ายหุ้นปันผล เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การจ่ายหุ้นปันผลของบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนไม่มีการใช้อย่างแพร่หลายเนื่องจากมีอุปสรรคทางภาษีอากรที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจ่ายหุ้นปันผลนั่นเอง

2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

จากที่มาและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดเก็บภาษีหุ้นปันผลตามประมวลรัษฎากรและศึกษาถึงบทบัญญัติและหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบ โดยผู้เขียนได้เลือกเอากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบการจัดเก็บภาษีอากรที่เจริญก้าวหน้ามากที่สุดและมีวิวัฒนาการของการจัดเก็บภาษีหุ้นปันผลรวมทั้งศึกษาถึงวิวัฒนาการของแนวคำพิพากษาของศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาที่เป็นเหตุให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีหุ้นปันผล นอกจากนี้ ยังมีแนวความเห็นของนักกฎหมายภาษีอากรที่มีชื่อเสียง รวมทั้งได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า การจ่ายหุ้นปันผลเคยได้รับความนิยมนมากในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ เนื่องมาจากกฎหมายภาษีอากรแห่งสหรัฐอเมริกาเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการดังกล่าว และเป็นวิธีการหนึ่งในการวางแผนภาษีเงินปันผลของบริษัท

สำหรับการศึกษากฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาจากตัวบทกฎหมายหลักคือ Internal Revenue Code ประกอบกับหลักเกณฑ์การพิจารณาตีความของสรรพากรแห่งสหรัฐอเมริกา ใน Income Tax Regulations รวมทั้งแนวคำพิพากษาศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกา หนังสือคำอธิบายและบทความต่าง ๆ ของนักกฎหมายและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในส่วนของได้กล่าวถึงภาษีอากรของบริษัทผู้จ่าย และผู้ถือหุ้นผู้รับหุ้นปันผล

ผู้เขียนจะได้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาภาษีอากรที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ถือหุ้นได้รับหุ้นปันผลในรูปแบบต่าง ๆ ของหุ้นปันผลที่ออกโดยบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งพระราชบัญญัติมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติรองรับไว้โดยเฉพาะ โดยผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนในฐานะผู้รับหุ้นปันผล ทั้งที่เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา นอกจากนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงการนำมาตราการจัดเก็บภาษีกำไรสะสม โดยไม่มีเหตุอันควรมาใช้ในประเทศไทยว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ด้วย

หลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายข้างต้นที่ได้กล่าวแล้วจะได้เสนอและ
ความเห็นของผู้เขียนเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายไทยในการจัดปัญหา
ภาษีอากรซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจ่ายหุ้นปันผลของบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด และเพื่อ
เป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่พิจารณาการจ่ายหุ้นปันผลเป็นวิธีการอันเหมาะสมในการนำ
แหล่งเงินทุนภายในบริษัทมาใช้ประโยชน์ในธุรกิจของตนต่อไป

3. ทฤษฎี แนวความคิดและสมมติฐานการวิจัย

ผู้เขียนมีเหตุผลและสมมติฐานในเรื่องนี้ว่า กฎหมายภาษีอากรของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน
นั้นยังไม่เอื้ออำนวย หรือสนับสนุนการจ่ายหุ้นปันผล (Stock Dividend) จึงควรที่จะได้มีการ
พิจารณาแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้สามารถจัดอุปสรรคและข้อขัดข้องทางภาษีอากรที่มีอยู่
ในปัจจุบันได้ และสมควรได้รับการแก้ไขโดยกฎหมายที่แก้ไขนั้นควรตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานที่
ว่า แนวความคิดการจัดเก็บภาษีหุ้นปันผลที่แท้จริงควรจะสอดคล้องกับหลักการเกิดขึ้นของเงินได้
ทางเศรษฐศาสตร์ บัญชีและภาษีอากร โดยควรที่จะได้นำเอาแนวความคิดในกฎหมายภาษีอากร
ของสหรัฐอเมริกามาพิจารณาหาแนวทางจัดเก็บภาษีหุ้นปันผลตามความเหมาะสม เพื่อให้บริษัทมี
ทางเลือกในการนำแหล่งเงินทุนภายในบริษัทมาใช้ในการขยายกิจการได้โดยสอดคล้องกับ
หลักภาษีอากรที่ดีและหลักความเป็นธรรม จึงควรมีข้อจำกัดบางประการเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยง
ภาษีด้วย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้เขียนจะใช้วิธีดำเนินการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้า
และวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมายคำอธิบาย คำพิพากษาฎีกา แนวคำวินิจฉัยของกรม
สรรพากร รวมถึงถึงบทความของนักกฎหมายและผู้เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ความเห็น
ทางกฎหมายของบรรดานักกฎหมายที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจำหน่ายสินค้าอันเกิดจากกฎหมายภาษีอากร โดยศึกษาวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางภาษีอากรที่มีอยู่ในกฎหมายไทยเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการจำหน่ายสินค้า รวมทั้งนำเสนอมาตรการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมสอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีทางบัญชี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย